LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEN EU:N KESTÄVÄN RAHOITUKSEN KEHYSTÄ (E-KIRJE) (E 33/2023 VP)

Luontopaneeli kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa lausuntopyynnöstä koskien valtioneuvoston selvitystä komission tiedonannosta, joka koskee kestävän rahoituksen kehystä sekä suositusta kestävään talouteen siirtymistä varten annetun rahoituksen helpottamiseksi. Luontopaneeli pitää kestävän rahoituksen kehyksen tavoitteita edistää yksityistä pääomaa tukemaan ympäristötavoitteita hyvin kannatettavina.

Kestävän rahoituksen kehyksessä ja vihreässä siirtymässä laajemminkin korostuu ilmastotavoitteisiin pyrkiminen. Taksonomia-asetuksen tavoitteisiin on eritelty kiitettävästi useita ympäristötavoitteita ja mm. luonnon monimuotoisuuden suojelu ja ennallistaminen ovat asetuksen keskeisiä tavoitteita. Luontopaneeli kuitenkin katsoo, että vihreään siirtymään voi liittyä riski luontokadon jatkumisesta, jos luontotavoitteita ei pidetä johdonmukaisesti mukana kaikissa siirtymän toimissa ja sen rahoituksessa. Petteri Orpon hallitusohjelmassa tähdätään luontopääoman turvaamiseen ja luontokadon pysäyttämiseen. Tavoitteena on, että ”Suomi tunnetaan maailmalla luontopositiivisuudesta, ja hiilikädenjäljen rinnalla voidaan hyödyntää luontokädenjälkiosaamistamme”. Tämän tavoitteen toteutumiseksi Suomi voisi ajaa EU-tasolla luontotavoitteiden huomioimista voimakkaammin osana vihreää siirtymää. Luontopaneeli katsoo, että käsitteillä olevassa E-kirjeessä osana Suomen kantaa voitaisiin mainita, että kestävän rahoituksen kehyksessä ja kestävään rahoitukseen liittyvässä ohjauksessa on oleellista huomioida kattavasti luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja että luontokadon pysäyttämisen tulisi olla läpileikkaava keskeinen tavoite. Hallitusohjelman mukaisesti luontokädenjälkiosaamisen kasvattaminen voisi olla yksi konkreettinen toimenpide tavoitteelle.

Luontopaneeli pitää tärkeänä, että kestävän rahoituksen kehyksessä on arvioitu myös riskinäkökulmaa, jonka mukaan siitä, ettei ympäristöön liittyviä riskejä torjuta ajoissa, aiheutuu merkittäviä kustannuksia yhteiskunnalle ja yrityksille. Luontokadon jatkumisesta johtuvia kustannuksia ei ole juurikaan päätöksenteossa osattu huomioida ja Luontopaneeli pitää erittäin hyvänä, jos näitä tekemättömyyden kustannuksia pystytään jatkossa enemmän tuomaan esiin ja arvioimaan.

Luontopaneeli pitää komission antamia suosituksia siirtymärahoitusta hakeville yrityksille, rahoituksen välittäjille ja sijoittajille sekä jäsenmaille ja viranomaisille hyvinä. Komissio korostaa suosituksissa tiedepohjaisten tavoitteiden ja menetelmien merkitystä, mitä luontopaneeli pitää kannatettavana. Rahoituksen mahdollisimman ison vaikuttavuuden aikaansaamiseksi sekä viherpesun välttämiseksi siirtymärahoituksen toimijoilta tuleekin edellyttää vahvaa tiedepohjaa ja toimijoita tulee kannustaa myös suoraan yhteistyöhön tiedeyhteisön kanssa.

Suomen alustavassa kannassa mainitaan, että kaivosteollisuuden voisi olla syytä voida pyrkiä taksonomian piiriin ns. kriittisten raaka-aineiden kasvaneen tarpeen vuoksi. Vaikka EU haluaa kasvattaa omavaraisuuttaan suhteessa mineraaleihin, ei tämän tarpeen tulisi ohjata liikaa taksonomiaan liittyvän luokittelujärjestelmän laatimista, jonka ensisijaisena tavoitteena on ohjata investointeja tukemaan ympäristötavoitteita. Luontopaneeli katsoo, että kaivostoiminnan osalta merkittävän haitan välttämisperiaatteen (DNSH) toteutumiseen tulisi kiinnittää aivan erityistä huomiota, koska toiminnan aiheuttamaan luontohaittaa on hankala välttää. Kriteereitä sille, voidaanko kaivosteollisuus hyväksyä taksonomian piiriin, tulisikin huolellisesti tarkastella. Voidaanko kriteereihin kirjata esimerkiksi, että yhtiöiden tulee pidättäytyä malminetsinnästä ja kaivostoimintaan pyrkimisestä luonnonsuojelualueilla, joille haitan aiheuttaminen ei lähtökohtaisesti noudata DNSH-periaatetta?

Luontopaneelin lausunnon ovat laatineet Janne Kotiaho, Tiina Onkila ja Outi Silfverberg.